

Esimerkkejä ja huomioita kuntademokratian tilaa mittaavista indikaattoreista

Sitra: Demokratia-teemaryhmä 2.2.2023

Marianne Pekola-Sjöblom, Kuntaliitto

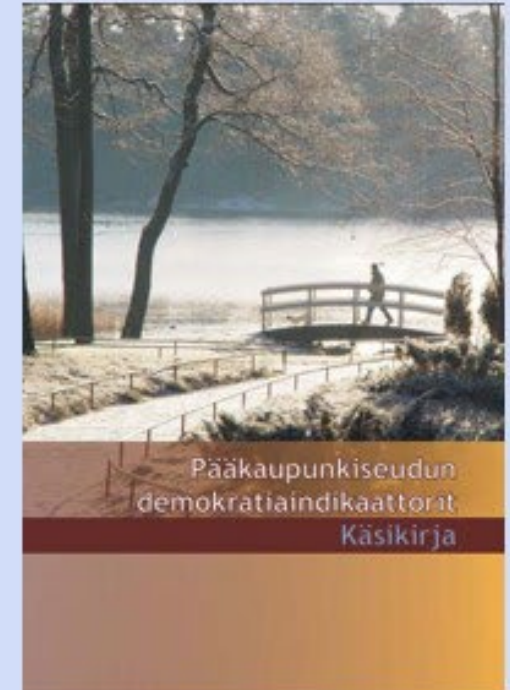
Kuntademokratian mittaamispyrkimykset ei uusi asia

Kuntaliiton demokratiaprojekti 1999-2000.

**Idea + yhteistyötä Ruotsin kunta-
liiton (SKR) Demokratibokslut-
projektin kanssa.**

**Kuntien demokratiatilinpäättös –projekti 2004-2008:
Kuntaliiton ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman yhteistyönä
toteutettu projekti.**

Kuntaliitossa kyselytutkimustietoa ja oppaita

Osallistaako kunta, osallistuuko kuntalainen?

Kuntaliitto 2019.

Opas kuntalaisten osallistumisen arviointiin.

Kuntaliitto 2020.

Murrosajan kuntapäätäjät.

Päätäjätutkimus 2020.
Kuntaliitto 2022.

Kuntien erilaisuus ja erilaistuminen

- Sopivatko kaikille kunnille samanlaiset mittarit ja indikaattorit?
- Kuntien väliset erot eivät riipu vain kunnista ja kuntarakenteellisista tekijöistä vaan myös kuntalaisista (ikä, koulutus, ammatti, sukupuoli, äidinkieli ym.)
- Kuva kuntademokratiasta ainakin osin riippuvainen siitä mitä mittareita käytetään ja mitä ja miten kyselyissä kysytään.
- Demokratian mittaamisen kannalta relevantit asiat voivat myös muuttua ajan myötä – ainakin vivahde- ja painotuseroja.
- Käyttötarkoituksen ja tarkkuustason pohdintaa: Kattavasta joukosta yleisemmin VAI rajatusta joukosta syvällisemmin?

Osuva toteamus kuntien erilaisuudesta ja mittaamisesta

’Kunnat ovat keskenään hyvin erilaisia. Kun tarkastelun kohteena ovat kuntalaisille tarjottavat osallistumis- ja vaikuttamiskanavat, ei kuntia ole mielekästä pyrkiä laittamaan mihinkään yksioikaisesti määriteltyyn paremmuusjärjestykseen.’

Sari Pikkala: **Kunta kuntalaisosallistumisen edistäjänä.**
Kuntien demokratiatilinpäätös, Teema II. Kuntaliitto 2006. (s.54)

Kuntademokratian mittaamisen haasteita ja ”ikuisuusongelmia”

Kyselytutkimusten kattavuus

- Vastausaktiivisuus
 - Kuntalaisille, kunnille, yhdistyksille, puolueille ym. kohdistuvat kyselyt
- Aktiivisten aktiivisuus vs. kyselyin tavoittamattomissa olevat
 - Nuoret
 - Maahanmuuttajat
- Kyselyjen ikäraajakset nuorimmassa ja vanhimmassa päässä

Rekisteriaineistojen rajallisuus

- Systemaattista faktatietoa kuntademokratiasta saatavissa vain rajallisesti –vaalidataa löytyy, mutta entä muuta?

Demokratiatilinpäätöksen 2000 ulottuvuudet (KS2004, ÅA Ståhlberg&Pikkala)

- **Sosiaalinen edustavuus** (kuntalaiset vs. valtuutetut; sukupuoli, ikä, koulutus)
- **Kuntalaisten vaaliosallistuminen**
- **Kuntalaisten suora osallistuminen vs. kunnan tarjoamat suorat osallistumistavat**
- **Päätöksenteon toimivuus** (luottamushenkilöiden kokema vaikutusvalta, päätöksentekoilmapiiri)
- **Kuntalaisten tyytyväisyys kuntaan** (yleinen tyytyväisyys kuntaan, palvelutyytyväisyys, luottamus päätöksentekoon)
- Kansalaisyhteiskunnan toimivuus (yhdistykset ja järjestöt vs. kunnat)
- Kuntalaisten ja kuntapäätäjien mielipiteiden eroa kuvaavat mittarit

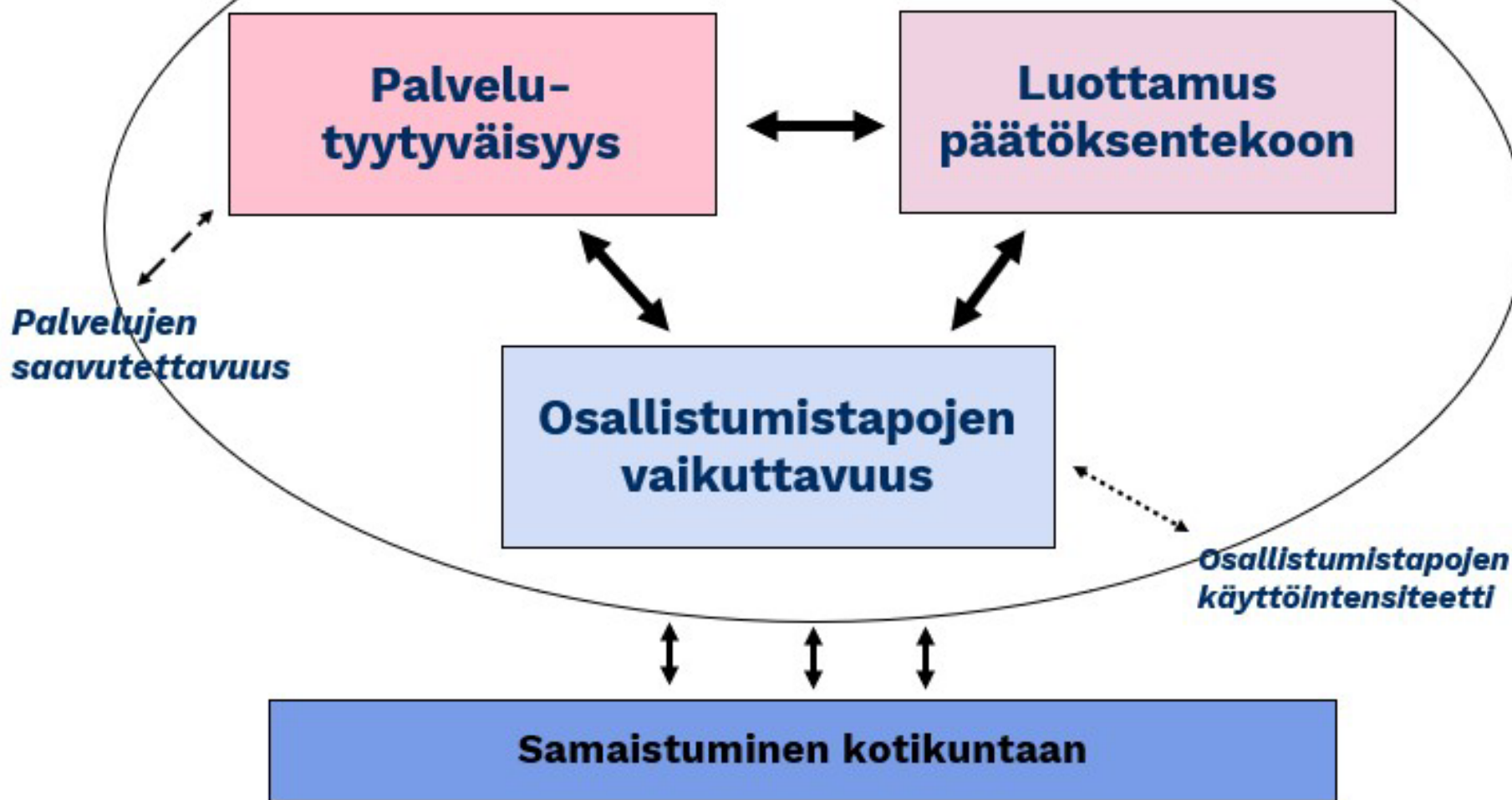
Kuntalaiset ja kunta

Arvio omasta kunnasta
"hyvä asua ja elää" -kilpailussa

Mielipide oman kunnan kuntaliitoksesta

Arvio oman kunnan itsenäisyydestä vs. palvelujen
karsinta ja/tai verojen korotus

Näkemykset oman kunnan talouden hoidosta

Esimerkki: Kuntalaiskyselyjen väittämistä muodostettu luottamusindeksi

Koostuu seuraavista seitsemästä väittämästä:

- ❖ Kunnallisista palveluista tiedotetaan riittävästi.
- ❖ Kuntani päätöksistä tiedotetaan riittävästi.
- ❖ Kuntani päätöksenteko on oikeudenmukaista ja kohtelee tasavertaisesti eri väestöryhmiä.
- ❖ Luotan kuntani poliittisiin päättäjiin omaa kuntaani kehitettäessä.
- ❖ Kunnassani kuunnellaan kuntalaisten mielipiteitä.
- ❖ Uskon kuntani luottamushenkilöiden ajavan vilpittömästi kunnan parasta.
- ❖ Kunnan päättäjät pitävät hyvin huolta elämisen edellytyksistä kunnassani.

Luottamusindeksin keskiarvo vaihtelee asteikolla 1-5; mitä suurempi arvo, sitä positiivisempi arvio.

An aerial photograph of a coastline. The top half of the image shows a deep blue sea with white-capped waves breaking against a sandy beach. The bottom half of the image shows a light-colored, sandy beach with several dark, circular shadows cast by trees or structures. The text 'KUNTA LIITTO' is overlaid in the center in a white, serif font.

KUNTA LIITTO